

Silo, 7 juli 2019 ZICHTBAAR ZIJN

Overdenking door Hans Baas

Luc. 10: 1-20; Gal. 6: 1-10, 14-18

INLEIDING:

Deze zomer kijken we naar de wortels van onze gemeenschap door mensen uit de geschiedenis te beluisteren. Er is een reader waar we uit kunnen putten 'Baptist Roots' een dikke pil waarin verschillende mensen uit de geschiedenis worden belicht. Stemmen uit een ver verleden. Dat was mijn vakantie literatuur, dan weet u ook waarom ik al een lekkere zomerse kleur heb.

Ik zal het u eerlijk bekennen het is een boek waar ik niet doorheen leek te komen. Echt *GEEN* aanrader voor de vakantie, althans voor mij... Verassend genoeg staat er ook een beroemde Engelse schrijver tussen: John Milton, hij wordt na Shakespeare als één van de grootste Engelse dichters beschouwd. In hem ben ik mij gaan verdiepen.

John Milton (*Londen, 9 december 1608 – Chalfont St. Giles, 8 november 1674*) was een Puritein, Engels dichter, polemist, en ambtenaar uit de tijd van het Engelse Gemenebest. Hij is vooral bekend om zijn epische gedicht *Paradise Lost*. Hij schreef in een tijd van religieuze veranderingen en politieke onrust in zijn land en zijn poëzie en proza reflecteren zijn eigen bekommernissen en denken om deze actuele thema's.

Hij was oorspronkelijk voorbestemd tot een loopbaan als priester, maar vanwege zijn onafhankelijke geest gaf hij "de voorkeur aan een onschuldig zwijgen boven het heilige ambt gekocht en begonnen met onderdanigheid en meined" ("*prefer a blameless silence before the sacred office of speaking bought and begun with servitude and forswearing*").

In 1641 en 1642 verschenen er een aantal van zijn traktaten (*Of Reformation touching Church Discipline in England, Prelatical Episcopacy, de twee verdedigingen van Smectymnuus, en The Reason of Church Government Urged against Prelaty*). Met zijn grote welbespraaktheid en kennis van de kerkelijke geschiedenis deelde hij zware klappen uit aan de intolerante top van de 'Church of England'.

Milton's gezichtspunt is volledig subjectief en individualistisch; zijn geloof was afgeleid van de Bijbel in plaats van de door mensen geschapen tradities. Daarom is het dan ook niet verwonderlijk dat Milton afwijkende opvattingen had over bijvoorbeeld de Heilige Drie-eenheid, het ontstaan van de wereld, en meer praktische zaken als het huwelijk.

Zijn werk is niet zozeer een complete, wetenschappelijke analyse in de moderne zin des woords, als wel een uiteenzetting van een heldere en universele manier om de Bijbel te (*leren*) lezen.

De protestantse individualist en idealist Milton kondigde in veel opzichten een nieuwe tijd aan, dus hij was ook een typische aanhanger van de revolutionaire opvattingen waaraan hij het grootste deel van zijn leven besteedde.

In de inleiding van de reader (pagina 7 + 8) staat: Empowerment komt alleen door herstel van meningsuiting (spraak): Spraak is een beslissende en politieke daad. Degenen die spreken zijn gemachtigd, en zij die geen stem hebben, zijn rechteloos en gemarginaliseerd.

Als dit zo is wie mag er dan spreken over God (*Theo logia*) Standaard antwoord is elke christen mag spreken van/over God. In de baptisten traditie van de kerk zijn we allemaal priesters dus bidden we voor anderen, helpen we de zwakken, evangeliseren we. Maar de geschiedenis van de theologie (ook de onze) logenstrafte dit idee, maar in elke tijd zijn er stemmen geweest in de marge van de tijd waarin zij leefden.

Areopagitica is het meest spraakmakende prozawerk van Milton, wat alles te maken heeft met de omstandigheden waarin het ontstond. Op 14 juni 1643 keurde het Engelse parlement een wet goed die de Licensing Order werd genoemd en die oplegde dat alle boeken vóór publicatie door een officiële censor moesten worden goedgekeurd. Op 23 november 1644 schreef Milton **Areopagitica**, een pleidooi om die wet te schrappen. Miltons centrale argument was de negatieve invloed van preventieve censuur op de verspreiding van de waarheid. Helaas waren zijn argumenten niet succesvol: de officiële censuur van boeken in Engeland duurde tot in de negentiende eeuw.

Uiteindelijk is Milton misschien wel het bekendst om zijn epische gedicht **Paradise Lost** en sloegen sommigen hem hoger aan dan Homerus en Vergilius.

'Paradise lost' is een aanklacht tegen de rebelse Satan, die de argeloze en wilswakke Adam en Eva een loer draait. Het boek opent met de opstand van Satan en andere gevallen engelen tegen God, die hen op verpletterende wijze verslaat. In zijn residentie - waarvoor Milton het woord *Pandemonium* bedacht - overtuigt Satan de andere duivels ervan dat een rechtstreekse confrontatie met de hemelse heerscharen tamelijk zinloos is en dat het slimmer is het kort daarvoor gecreëerde paradijs te saboteren. Vanuit de hemel ziet God wat Satan van plan is, maar omdat hij de pas geschapen mens heeft uitgerust met een vrije wil, zodat hij de verleiding in beginsel kan weerstaan, grijpt hij niet in. Vermomd als slang haalt Satan Eva over om van de boom der kennis te eten, waarmee ze in één klap alle zeven hoofdzonden begaat.

In Genesis 3 wordt deze hele affaire in slechts enkele regels afgehandeld. Milton daarentegen pakt goed uit en bij hem beseft Adam onmiddellijk dat zijn vrouw verloren is. Even overweegt hij nog de mogelijkheid dat hij Eva laat vallen en aan God zal vragen een nieuwe vrouw te maken. (Miltons eigen huwelijk was ook zeer problematisch geweest, en zijn pleidooi voor het recht op echtscheiding had nogal wat aanhangers gekregen, die bekend stonden als de Divorcers of Miltonists.) Adams liefde voor Eva is echter zo groot dat hij solidair met haar is en ook zondigt. Aanvankelijk bevalt dat heel goed, omdat bij beiden plots de wellust ontwaakt. *"Hij greep haar hand, leidde haar willig naar/ belommerd oevergras, rijk overhuifd/ met een groen loofdak, een bebloemde glooiing/ vol affodil, viooltjes, hyacinten, de zachtste en meest frisse schoot der aarde./ Daar laafden zij zich, zwelgend in hun liefde/ en liefdes lust, het zegel van hun schuld,/ troost in hun zonde, tot een milde slaap/ hen, door het minnespel vermoeid, bedwong"* (vertaling uit: *het paradijs verloren*, Peter Verstegen). Ze ontwaken echter met een kater, en ontdekken dat hun mooie leventje voorbij is. Voordat ze uit het paradijs worden gegooid laat aartsengel Michaël eerst nog zien welke ellendige geschiedenis hun nakomelingen te wachten staat alvorens de mensheid door Gods zoon zal worden verlost.

In *Paradise lost* zitten lange gesprekken tussen Satan en de engelen, de engel Abdiel betoogd tegenover satan; “weinigen weten het soms, wanneer duizenden dwalen”, wat een herinnering is dat de waarheid het vaakst in de stem van de afwijkende mening ligt.

Korte overdenking: *Galaten 6,1-10.14-18 en Lucas 10,1-20*

Milton stond voor zijn idee hij gaf stem aan wat hij dacht en geloofde ook al was dat een afwijkende mening. Mensen vragen wel eens aan mij wat heb je gestudeerd, “Theologie”, zeg ik dan. “Oh, wat apart”, of iets in die trend is meestal de reactie. Meestal ben ik te verbouwereerd om daar weer op te reageren. “Waarom vindt je dat apart” had ik moeten zeggen, maar het kwam er niet van. Hoe had de vragensteller gereageerd als ik had geantwoord met ‘bakker’ of ‘ingenieur’ of ‘metselaar’?

Ik ben theoloog, soms draag ik het ambt zoals vandaag als voorganger of als pastoraal werken/ouderling, waarmee ik de publieke zaak dien... Maar in de baptisten traditie zijn we toch allemaal priesters?.. Zijn we in onze seculiere maatschappij als zodanig herkenbaar, moet dat ook aan de buitenkant te zien zijn? De dokter draagt een witte jas en is daaraan herkenbaar, de burgemeester draagt zijn ambtsketting als herkenningsteken dat hij de ‘burgervader’ is. De meeste priesters dragen een boordje bij hem kan ik terecht met mijn heilsvragen en zielepijn.

Het evangelie van deze zondag schuurt. Het gaat om de vraag hoe wij als christen in de wereld staan. Ben je ook als zodanig herkenbaar? Dat geldt niet alleen voor predikanten of andere kerkelijke werkers, maar voor ons allen. Dat vraagt het nodige lef. Wil je als christen herkenbaar, zichtbaar zijn? Die vraag doet er toe, nu de positie van de kerk in onze samenleving dreigt te verdwijnen. Ik vraag mij wel eens af: zal de kerk er in zijn huidige vorm over twintig jaar nog zijn? Kunnen we de dominee nog betalen? De exploitatie van het kerkgebouw weegt zwaar. Steeds meer werk komt terecht op steeds minder schouders en die schouders worden ook steeds ouder. Je bent geneigd om je af te sluiten, de deur angstvallig dicht te doen: laten we het maar houden zoals het nu is, dat voelt veilig en stelt gerust. Laat de wereld maar de wereld.

Voor wie die neiging heeft of waar die neiging bestaat valt het evangelie rauw op het dak: er moet beweging inkomen. Je kunt niet blijven zitten waar je zit, hup in de benen. Het evangelie heeft geen bezwaar tegen een zorgvuldige liturgie in een fraai kerkgebouw, maar pas op dat je dat niet vereenzelvigt. Je moet op weg. Dan maar bepakt en bezakt op reis, op alles voorbereid. En je bent geneigd om zoveel mogelijk mee te nemen. Stel je voor...

Maar het lijkt alsof het evangelie zegt: “*hoho, dat gaat zomaar niet*”.

Nadat Jezus eerst de twaalf had uitgezonden zijn nu ‘de zeventig’ aan de beurt. Twaalf, het getal van de discipelen, ook het getal van de stammen van Israël, nu 72, een getal dat gebruikt wordt om de volkeren der aarde aan te duiden. Dat op reis gaan gaat ons allen aan.

Dit gedeelte uit het evangelie, deze tekst van de reisevangelist, bepaalt ons ook bij de vraag: hoe wil je zichtbaar zijn als volgeling van Christus, hoe is je houding? Hier komt de missionaire opdracht van de gemeente aan de orde. Een vraag die ons soms in verlegenheid brengt. Moeten we de straten op? Moeten we met lectuur langs de deuren?

Lucas schrijft zijn evangelie, zijn boeken, voor de mensen in die vroege gemeente. Mensen die zich bezig hielden met de vraag: hoe bouw je die gemeente op? **Hoe geef je die gemeente gestalte in een wereld die vol is van invloeden van andere culturen?** Lucas ontpopt zich in dit gedeelte als een gemeenteopbouwer. En de uitspraken van Jezus, die hij hier weergeeft geven zeker te denken.

Jezus zond hen twee aan twee. Paarsgewijs gaan ze op weg, worden ze uitgezonden. Er mag geen sprake zijn van een 'one-man-show'. Mensen gaan twee aan twee. Nooit mag het alleen om jou gaan. Het evangelie is wars van de egotrip, van mensen die het wel alleen maken. Mensen gaan twee aan twee. Immers, je bent altijd elkaars reisgenoten, altijd reisgenoten onderweg. Mensen gaan twee aan twee, want als je alleen gaat en je valt, wie zal je dan optillen, wie zal je dan dragen? Mensen gaan twee aan twee, want als je alleen gaat, aan wie moet je dan je verhaal kwijt, met wie kun je praten, met wie kun je zwijgen? Misschien dat daarin wel een van onze grote zwakten zit, dat wij altijd denken dat we het alleen moeten opknappen. En zo lijkt het alsof we de hele wereld op onze schouders moeten dragen en dat is een te zware last. Daarom: mensen gaan twee aan twee – altijd reisgenoten onderweg.

Jezus zegt ook: 'Draag geen beurs of reiszak of sandalen'. *Oei*, blijkbaar kan bezit het onderweg zijn vertragen, tegenhouden. Er moet beweging in blijven, er moet vaart blijven, er lijkt zelfs enige haast geboden te zijn. Je druk maken om je bezit werkt voor de komst van het Koninkrijk van God als een blokkade. De aandacht die er is voor het materiële bij mensen leidt af, en verduistert de weg naar een nieuw Jeruzalem.

Wie zonder wapen, zonder geld en blootsvoets de wereld ingaat, is allereerst kwetsbaar. Het eerste woord wat je spreekt is een groet van vrede. Een gebaar is met open handen: kijk maar, er is geen sprake van verborgen wapens, van een verborgen agenda. Zo'n groet brengt de mens tot ontvankelijkheid en vertrouwen. Zo'n vredegroet is helend, geneest.

En als je geen vrede ontmoet, veeg dan het stof van je voeten en loop onbekommerd door. Het evangelie leert ook te relativiseren. Niet altijd kan het, niet altijd lukt het: Je moet ook met teleurstellingen om leren gaan, met tegenslag. Maar heb je een knopje om om te zetten, als die teleurstellingen je deel zijn. Ook heilige teleurstellingen, tegenslag in de kerk, weerstand in je geloof?

Dat mag ons niet leiden tot naïviteit. Niet elke deur staat voor je open. Niet altijd zal het woord van vrede worden verstaan. Het wordt vaak vergeefs gesproken. Jezus benadrukt dan: dring dan niet aan, blijf niet op de deuren hameren, ga niet driftig van huis tot huis.

Kan iets van het Koninkrijk van God zichtbaar worden in dat vertrouwen, in die kwetsbaarheid? Met open handen in deze wereld gaan staan? Durf ik over God te spreken (*Theo logica*) en stem te geven aan mijn geloof, troost te bieden voor wie dat nodig heeft, de anders lasten te dragen?..

En ligt de waarheid juist niet in het lawaai van de machthebbers en de oorlogseconomie maar in de stem van de afwijkende en kwetsbare mening.

Ben ik zichtbaar in deze wereld als navolger van Christus? *Ben ik zichtbaar als ambtsdrager die weet dat je een ambt niet neemt, maar ontvangt.* Het komt van een andere kant, het wordt je aangereikt. Parttime christen-zijn bestaat niet. Wil je ook als zodanig zichtbaar, herkenbaar zijn en wil je ook als zodanig aanspreekbaar zijn? Mag er een beroep op je worden gedaan?

Die opdracht wordt ons aangereikt, komt van de andere kant. Het is uiteindelijke Christus zelf die zich in die navolger manifesteert. In brood en wijn gedenken wij dat straks weer die handreiking van de andere kant en daarna gaan we weer naar huis. Zichtbaar aanwezig, gezonden zijn vraagt om lef.

AMEN